

Aan de gemeenteraad van Gorinchem
Stadhuisplein 1
4200 AC Gorinchem

Betreft: Huis van Inspiratie

Gorinchem: 22 oktober 2013

Geachte leden van de gemeenteraad,

Binnenkort wordt het “Toekomstbeeld Cultuur Gorinchem 2013 – 2014” in uw raad besproken. Wij vragen u echter niet in te stemmen met de plannen tot het vormen van een Huis van Inspiratie en de daarbij behorende verzelfstandiging van het Gorcums Museum, zoals beschreven in bovenstaande nota. Verzelfstandiging kan op contractuele gronden niet en de gepresenteerde plannen zijn nog zo onuitgewerkt dat er geen onomkeerbare stappen gezet moeten worden.

Contractueel

Naar aanleiding van de gesprekken die het bestuur van de Historische Vereniging Oud-Gorcum op 15 oktober 2013 met de raadsleden heeft gehad willen wij u nogmaals attenderen op de bruikleenovereenkomst van de gemeente met onze vereniging, betreffende het beheer en de tentoonstelling van onze historische collectie. Deze bruikleenovereenkomst is bekrachtigd op 16 mei 1983, na het besluit van de raad der gemeente Gorinchem d.d. 31 maart 1983. Artikel 8 vermeldt:

De gemeente verbindt zich een passend museumgebouw ter beschikking te stellen, ten einde daarin de collectie onder te brengen en permanente en tijdelijke tentoonstellingen te houden van ondermeer de verzamelingen als bedoeld in de aanhef deze overeenkomst.

Aldus heeft de gemeente tegenover onze vereniging langdurige afspraken lopen. Gezien bovenstaande kan van een verzelfstandiging van het museum – dus los van de gemeente – op dit moment geen sprake zijn.

Andere kanttekeningen

Het bestuur van de Historische Vereniging Oud-Gorcum heeft zeer veel bedenkingen bij het toekomstbeeld. Door de omvang van deze bedenkingen, hebben we ze gezet in een bijlage. We vragen u op basis van deze argumenten niet in te stemmen met het huidige plan rond het Huis van Inspiratie. Wij wensen u als raadsleden veel wijsheid en standvastigheid toe.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van de Historische Vereniging “Oud-Gorcum”,

A.C.J. de Vries,
voorzitter

A.G.H. van Baardewijk-de Gier,
secretaris

Kanttekeningen bij “Toekomstbeeld Cultuur Gorinchem 2013-2014”

Bijlage behorend bij brief van het Bestuur van Oud-Gorcum aan de gemeenteraad, d.d. 22-10-2013

Op uitnodiging van de wethouder hadden wij een notitie geschreven over de ideevorming over het Huis van Inspiratie zoals wij dat uit de lokale media moesten vernemen. Deze notitie hadden wij al aan de heer M. Doodkorte overhandigd voordat het concept van *Toekomstbeeld Cultuur Gorinchem 2013-2014* werd gepresenteerd tijdens het Cultuurontbijt. Onze notitie met kritische kanttekeningen achten wij daarin niet verwerkt. De wethouder heeft dat ook tijdens onze laatste bespreking beaamd.

Daarom plaatsen wij hierbij de navolgende aanvullingen op onze notitie juist naar aanleiding van voormeld concept.

1. Uit het Toekomstbeeld volgt allerm minst dat en hoe een verzelfstandiging van het museum de museale functie ten behoeve van het publieke belang zou kunnen versterken. De faam en reputatie van het Gorcums Museum mag niet aan een dergelijk hachelijk avontuur worden blootgesteld. Hoe zo'n verzelfstandiging tot de met het gemeentelijk cultuurbeleid beoogde vernieuwing zou kunnen leiden – anders dan uitsluitend tot die verzelfstandiging – wordt al evenmin onderbouwd. Naar onze mening leidt zo'n verzelfstandiging tot vernietiging van het in de laatste decennia door het Gorcums Museum opgebouwde en verworven “geestelijk kapitaal”. In dit verband zij nog eens herhaald dat een museum los van de gemeente in strijd is met het in 1983 tot stand gekomen bruikleencontract.
2. De “financiële vertaling” op pagina 8 onder 12 van Toekomstbeeld is allerm minst controleerbaar met name omdat een overzicht van de over de jaren 2008 tot en met 2012 gehanteerde budgetten, ter vergelijking, ontbreekt zodat o.a. niet kan worden nagegaan hoe de museale functie wat zijn uiteenlopende componenten betreft eerder is gebudgetteerd en in die periode is gewaardeerd. Ieder vergelijkingsmateriaal wordt de gemeenteraad onthouden. Bekend is dat eind 2012 en begin 2013 twee professionele krachten, tot dan toe aan het museum verbonden, zijn vertrokken zonder dat hun functies zijn opgevuld. Dit vormt reeds een bezuiniging, maar kan bovendien de museum-registratie van het Gorcums Museum als zodanig in gevaar brengen.
3. De budgetten vallen uiteen in één cultuur- en vastgoedcomponent (zie voetnoot 1 op pagina 8). Maar allerm minst wordt duidelijk wat zo straks en zeker vanaf 2016 vanuit het voor de museale functie beoogde budget wordt toegerekend aan kapitaallasten, MOP en heffingen, zodat evenmin voor de gemeenteraad na te gaan is wat vervolgens dan nog van het totale budget resteert voor dekking van de kosten voor deskundig personeel, inrichting, organisatie van beheer en tentoonstellingen.
Het enige dat duidelijk is, is dat het cultuurbudget uiteraard gerelateerd is aan de exploitatie van gemeentelijke panden, waarin de diverse functies feitelijk worden gehuisvest. Het verband tussen de gemeentelijke vastgoedexploitatie met betrekking tot de culturele sector en de “financiële vertaling” in Toekomstbeeld ontbreekt. Hoe de bezuinigingseffecten met betrekking tot de sector vastgoed zich (gaan) verhouden tot die met betrekking tot de sector cultuur en hoe beide bezuinigingseffecten op elkaar inwerken, blijft daarmee in het vage.
Evenmin valt te toetsen of beoogde bezuinigingen in den brede daadwerkelijk kunnen worden geëffectueerd.
4. Bijzonder wrang is dat onze vereniging in 1982 – dus voorafgaande aan het bruikleencontract – haar eigen museumgebouw heeft verkocht aan de gemeente voor één gulden. Daarmee heeft onze vereniging het gemeentelijk beleid van destijds, om te komen tot een volwaardig stadsmuseum (historisch erfgoed/historische collectie + moderne kunst), loyaal en royaal gesteund. Om nu te moeten ervaren dat het beleid met de beoogde verzelfstandiging van het museum geleidelijk aan wordt uitgehold kan niet anders worden beschouwd dan als het teniet doen van alle eerdere investeringen in geld en menskracht en ambities, kortom als afbraak van fysiek en geestelijk kapitaal, opgebouwd in het Gorcums Museum.
5. Zowel in het huidige bibliotheekgebouw als in het museumgebouw zijn voor verbouwing, herinrichting en constructie aanzienlijke bedragen geïnvesteerd. Door opheffing van één van deze

gebouwen gaan eerdere investeringen ten bate van beide functies in feite teniet. In dit verband valt op dat in bijlage C de “transitiekosten” weliswaar pro memoria worden vermeld maar niet concreet worden gecijferd, laat staan onderbouwd. Daarmee wordt van de gemeenteraad als het ware een blanco cheque verlangd. Hoe wilt u als gemeenteraad het samenpersen van beide functies onder één dak kunnen toetsen met name of dit überhaupt kan leiden tot een werkelijke bezuiniging?

6. Bijlage C beschrijft onder 4: *De huidige exploitatiesubsidies voor bibliotheekworden afgebouwd naar nul in uiterlijk 2016.* Vervolgens staat in 12 op pagina 8 voor de functie informatieontsluiting (= bibliotheek) voor het jaar 2016 toch nog € 537.000,00 gebudgetteerd. Hoe dient deze tegenstrijdigheid te worden verstaan? Voetnoot 3 op pagina 12 vermeldt dat de budgetten binnen het Huis van Inspiratie uitwisselbaar zijn. Op basis van welke criteria? En door wie?

Nergens wordt gemotiveerd waarom voor de museale functie slechts € 308.000,00 is gebudgetteerd, voor erfgoed (toch, wat het historisch aspect daarvan betreft een belangrijk element van één van de twee pijlers van het Gorcums Museum) € 60.000,00 en voor de makelaarsfunctie resp. spreekkamer € 30.000,00 resp € 50.000,00. Zonder toelichting is niet toetsbaar waarom qua budgettering de museale functie zo schraal afsteekt vergeleken met de genoemde drie laatste posten.

7. Ook met betrekking tot de interne logistiek van het samenbrengen van diverse functies (de museale en de informatieontsluiting) onder één dak ontbreekt enige toelichting. Hoe denkt het gemeentebestuur de bezoekersstroom van het museum te scheiden van die van de bibliotheek uitgaande van één gemeenschappelijke receptieruimte. Als dit al op te lossen valt, wat zijn dan de kosten van zo'n ingewikkelde logistiek.
8. Het onderscheid tussen museale functie – museum – museumgebouw wordt in Toekomstbeeld niet consistent volgehouden. Als men zich voor ogen houdt dat het ten toon stellen van historisch erfgoed nu eenmaal open en transparante ruimten vergt, is duidelijk dat een apart museumgebouw zonder meer noodzakelijk is zeker indien men daarnaast de moderne kunst en de kunsteducatie evenzeer hun ruimtes moet gunnen wil men het stadsmuseum in leven laten. De verzelfstandiging van de museale functie te verstaan als los van de gemeente is vanwege het contractuele aspect niet mogelijk.
9. Op pagina's 4 en 5 onder 8 van Toekomstbeeld wordt o.a. “het culturele erfgoed” als belangrijke pijler aangemerkt. Op pagina 12 onder “financiële vertaling” wordt dit erfgoed, aldaar gebudgetteerd met een bedrag van € 60.000,00, ondergebracht bij “Cultuureducatie” in plaats van een belangrijk deel van dit bedrag direct toe te delen aan de museale functie. (Zie hierna 12 en tweede alinea onder 5).
10. Niet minder van belang is dat in Toekomstbeeld de “makelaarsfunctie” op € 30.000,00 is gebudgetteerd kennelijk als buffer voor de gemeente zelf vanwege de door de gemeente voor zichzelf gereserveerde positie als intermediair tussen scholen en culturele aanbieders (zie pagina 6).
Onder “Spreekkamer” wordt voor een ideeënmakelaar €50.000,00 gebudgetteerd in samenhang met de “creatieve marktplaats”, maar welke instellingen die makelaarsrol gaan spelen dan wel wie de marktplaats gaan bevolken is evenmin vastgesteld noch wordt enig criterium aangereikt welke instellingen of personen daarvoor in aanmerking kunnen komen.
Als door het gemeentebestuur werkelijk bedoeld is een overkoepelend Huis van Inspiratie te stichten – hetgeen allerm minst onze voorkeur heeft – valt echter niet in te zien waarom niet een evenredig deel van deze budgetten aan de museale functie meteen wordt toegeedeeld.
11. Wat betreft het onderwerp Cultuureducatie hebben ook wij in onze notie de belangrijke rol van de historische collectie binnen de museale functie en voor dit type educatie met betrekking tot het geschiedenisonderwijs onderstreept. Dit geldt niet alleen voor de schooljeugd maar evenzeer voor de educatie van (jong)volwassenen. Een dergelijke insteek kan ook mutatis mutandis aan de orde zijn met betrekking tot de kunst en de daaraan gerelateerde kunsteducatie.

Omdat het Gorcums Museum al decennia lang mede wat educatie én qua erfgoed én qua moderne kunst betreft in onze stad en regio zo'n belangrijke functie vervult, valt evenmin in te zien waarom ook van het budget ad € 144.000,00 niet een belangrijke deel rechtstreeks aan de museale functie wordt toegeedeeld.

12. Juist ter beperking van overheadkosten zijn het voor een belangrijk deel bestemmen van de hierboven onder 9 tot en met 11 genoemde bedragen ten behoeve van de museale functie een niet meer dan logische stap, met name teneinde het bezuinigingsaspect zijn volle gewicht te geven.
13. Tenslotte: het Huis van Inspiratie als visitekaartje (zie eerste alinea op pag. 5)?
De vraag is of die naam afdoende onderscheidend is. Er schijnt elders een keukencentrum te bestaan dat zich met die naam afficheert. Met zo'n nieuwigheid dreigen de specifieke functies te verwateren. Hoe dan ook: het Gorcums Museum is reeds decennialang het visitekaartje van Gorinchem en dat niet enkel voor de vestingsdriehoek Gorinchem – Loevestein – Woudrichem. Bovendien is "ons" museum de grote trekpleister niet alleen voor de historie, de kunst en cultuur van en binnen onze stad, maar ook vanwege zijn toeristische uitstraling en aantrekkingskracht.

De Historische vereniging Oud-Gorcum is voorstander van een bloeiend historisch museum. Plannen tot verbetering zullen wij natuurlijk altijd omarmen. Helaas zijn de gepresenteerde plannen in het Toekomstbeeld nog zo onuitgewerkt dat er geen onomkeerbare stappen gezet moeten worden.